

Al Doilea Război Mondial

A. Cauzele

Germania pretindea că frontierele și condițiile ce-i fuseseră impuse prin tratatul de la Versailles îi *sufocă* dezvoltarea și că are nevoie de *un spațiu vital*, de lărgirea teritoriului ei în Europa, și de colonii. Aceleași pretenții de expansiune le manifesta Italia în zona Mediteranei și Africa, iar Japonia în Extremul Orient, mai cu seamă în dauna Chinei, dar râvnind și la acapărarea resurselor economice ale întregii Asii de Sud-Est și ale Pacificului de Vest.

Pretențiile lor însemnau reluarea într-o formă și mai brutală a problemei împărțirii lumii între Marile Puteri. Se încerca justificarea ei printr-o ideologie ultranaționalistă, rasistă și antiumană. Omenirea se împărțea, susțineau fasciștii, în popoare și rase superioare și inferioare. Primele aveau dreptul la viață și la dominație asupra celor din a doua categorie, acest drept nefiind îngăduit de nici o morală. El se considera liber să se impună prin forță, prin război, prin exterminarea maselor considerate inferioare.

În concluzie, principalele cauze ale izbucnirii războiului au fost:

- politica expansionistă a Germaniei, Italiei și Japoniei
- revizionismul unor state – Germania, Ungaria și U.R.S.S.
- constituirea Axei Berlin – Roma - Tokyo
- conciliatorismul franco-britanic față de Germania
- fragilitatea sistemului de securitate colectivă

C. Desfășurarea războiului

1. Războiul fulger. Înfrângerea Poloniei

Pe data de 1 septembrie 1939 a izbucnit cel de-al Doilea Război Mondial odată cu invadarea Poloniei de către Germania. În această campanie militară Comandamentul militar german a utilizat *războiul fulger* (blitzkriegul) prin folosirea conjugată a aviației, unităților de tancuri și a celor motorizate, respectiv ale infanteriei. Pe 17 septembrie 1939, în conformitate cu înțelegerile din Pactul Ribbentrop - Molotov, Armata Roșie a pătruns în Polonia dinspre est ocupând-o până la linia Curzon. Pe 27 septembrie 1939 Varșovia a fost ocupată, iar două zile mai târziu, pe 29 septembrie, Polonia a capitulat.

2. Războiul ciudat (septembrie 1939 - mai 1940)

Războiul ciudat a presupus o anumită atitudine de pasivitate manifestată de Franța și Marea Britanie care s-au mulțumit doar să declare război Germaniei (3 septembrie 1939) și să ocupe poziții defensive în spatele liniei fortificate Maginot. A fost, după unii istorici, un război al ocaziilor pierdute, deoarece Germania nu a fost nevoită să lupte pe două fronturi. Această atitudine a avut urmări extrem de grave asupra desfășurării ulterioare a operațiunilor de pe frontul de Vest.

3. Războiul în Vest

Pentru a-și asigura accesul la fierul suedez, dar și la folosirea porturilor nordice, Germania a invadat Danemarca și Norvegia pe data de 9 aprilie 1940. La începutul lunii mai 1940, armata germană invadează Beneluxul, iar de acolo, prin nord-est va pătrunde în Franța. Pe 10 iunie 1940, la ordinul lui Mussolini, trupele italiene pătrund în Franța dinspre sud. Rapiditatea atacului, rolul jucat de trupele aeropurtate, blitzkriegul, cât și incoerența trupelor aliate a condus la un dezastru. Pe 22 iunie 1940, Franța a capitulat la Compiègne, în același vagon de tren unde, cu 22 de ani în urmă, Germania semnase capitularea necondiționată în fața Antantei. După anihilarea Franței, Hitler i-a făcut o ofertă de pace Marii Britanii, pe care aceasta însă a refuzat-o. În această situație, Fuhrerul a realizat un plan de invadare a Arhipelagului britanic. Pentru a fi sigur însă de reușita acestei acțiuni, Germania avea nevoie de supremația aeriană. Astfel, a avut loc *bătălia Angliei* (august 1940-octombrie 1940) care a

însemnat o bătălie aeriană între flotele celor două puteri: RAF și Luftwaffe. Bătălia a fost câștigată de Marea Britanie care a beneficiat din plin și de sprijinul logistic al S.U.A..

4. Războiul din Sud-Estul Europei

La sfârșitul anului 1940 interesele Italiei și Germaniei se accentuează în această zonă a Europei. Pe 19 octombrie primele trupe germane intră în România, având drept pretext protejarea zonei petroliere de pe Valea Prahovei. Pe 28 octombrie 1940 trupele italiene vor invada Grecia, care va reuși să reziste până în aprilie 1941. În martie 1941, unitățile germane pătrund și în Bulgaria, pentru ca ulterior statul bulgar să adere la Pactul Tripartit. Pe 6 aprilie 1941 trupele germane au invadat Iugoslavia și Grecia. La sfârșitul acestei luni Germania, Italia, Ungaria și Bulgaria vor ocupa Iugoslavia.

5. Războiul împotriva U.R.S.S.

În zorii zilei de 22 iunie 1941, Germania împreună cu aliații săi (Finlanda, România, Italia, Ungaria) invadează U.R.S.S., conform planului Barbarossa, care era total nepregătită pentru un asemenea atac. Wehrmachtul a obținut succese după succese înaintând pe trei direcții, și anume: în nord spre Leningrad, în centru, pe direcția Moscova și în sud, spre Crimeea-Sevastopol. La sfârșitul lunii septembrie-începutul lunii octombrie armata germană se afla deja la porțile Moscovei și Leningradului. În mod surprinzător, la începutul lui decembrie 1941, Armata Roșie condusă inteligent de mareșalul Jukov va lansa la porțile Moscovei o puternică contraofensivă care va conduce la prima înfrângere terestră a armatei germane din acest război. Cu această ocazie s-a încheiat blitzkriegul. În vara anului 1942 armata germană își va concentra operațiunile militare spre Stalingrad și spre zona munților Caucaz. Între august 1942 - februarie 1943 se va desfășura una din cele mai mari bătălii ale celui de-al Doilea Război Mondial, și anume cea de la Stalingrad. Victoria va aparține Armatei Roșii și va constitui un moment de cotitură în evoluția ulterioară a războiului. În vara anului 1943, Germania avea să mai lanseze o ultimă ofensivă pe frontul de Est, concretizată în cea mai mare bătălie de tancuri din acest război, pe direcția Kursk-Orel-Belgorod. Avertizată din timp de către serviciile de spionaj despre iminența acestei ofensive, Armata Roșie, care și-a pregătit cu minuțiozitate apărarea, a ieșit victorioasă. După această înfrângere, Wehrmachtul va intra în defensivă pe frontul de Est.

6. Operațiunile militare din Africa de Nord

În nordul Africii, Italia care ocupase Libia i-a atacat pe englezi în Egipt, fiind însă înfrântă. Prin urmare, Germania a trimis în sprijinul italienilor un corp expediționar german condus de generalul E. Rommel, supranumit și *vulpea deșertului*. După o serie de succese obținute de armata germană, englezii conduși de generalul Montgomery vor obține în luna octombrie 1942 victoria de la El Alamein. În noiembrie 1942 are loc debarcarea americanilor în nordul Africii. În mai 1943 forțele germano-italiene au fost definitiv neutralizate. De aici, americanii aveau să pregătească debarcarea în Sicilia și implicit scoaterea Italiei din război.

7. S.U.A. în război

Pe 7 decembrie 1941 Japonia intră în război atacând prin surprindere flota navală americană staționată la Pearl Harbour. După acest atac S.U.A. va intra în război împotriva Axei. În mai 1942, japonezii sunt înfrânți de americani în bătălia din Marea Coralilor (aici a avut loc prima bătălie de portavioane cunoscută în istorie). O lună mai târziu, în iunie 1942, americanii aveau să obțină o nouă victorie la Midway. Începând cu acest moment, balanța războiului de pe frontul din Pacific s-a înclinat definitiv de partea americanilor.

8. Victoria Națiunilor Unite

Pe 27 ianuarie 1944, Armata Roșie a lichidat blocada Leningradului (aceasta a durat aproximativ 900 de zile, perioadă în care singura rută de aprovizionare a orașului martir a fost pe lacul Ladoga). Pe 6 iunie 1944 a fost deschis cel de-al doilea front din Europa, odată cu debarcarea aliaților comandați de generalul Eisenhower din Normandia (vezi: operațiunea

Overlord). Pe 23 august 1944, în urma unei lovituri de stat soldată cu arestarea mareșalului Antonescu, România a ieșit din războiul antisovietic întorcând armele împotriva fostului aliat. Deși armistițiul semnat la 13 septembrie 1944 nu evita nici ocupația militară sovietică și nici plata unei datorii de război, România a participat la războiul antihitlerist cu speranța că doar astfel va putea reinstaura la ea acasă libertatea și democrația. Pe 25 octombrie 1945, România va fi eliberată de trupele germane-hortyste. În primăvara anului 1945, forțele coaliției au strâns ca într-un clește Germania. Pe 16 aprilie 1945 a început ofensiva sovietică asupra orașului Berlin. Pe 29 aprilie 1945 capitulează armatele hitleriste din Italia. La 7 mai, la Reims, și la 9 mai la Berlin, armata germană a capitulat necondiționat. Se încheia, așadar, războiul în Europa. Pe 6 august, la Hiroshima, și pe 9 august la Nagasaki au fost lansate de către bombardierele americane cele două bombe atomice, care probabil că au grăbit capitularea Japoniei. Pe data de 2 septembrie 1945, odată cu capitularea necondiționată a Japoniei, se încheia cel de-al Doilea Război Mondial.

D. Războiul total. Bilanțul războiului

La acest război au participat 61 de națiuni cu 110 milioane de oameni sub arme, din care și-au pierdut viața aproximativ 60 de milioane de oameni. Acest conflict s-a caracterizat prin mobilizarea totală a oamenilor și resurselor. În timpul ocupației germane, în spatele fronturilor au activat mișcări de rezistență (Franța, Italia, Polonia, Olanda) și mișcări de partizani (U.R.S.S., Iugoslavia). În toate statele aflate în conflict s-a desfășurat o intensă propaganda ce a urmărit mobilizarea tuturor energiilor. Populația civilă a susținut din timp eforturile de război. Mijloacele mass-media au incitat la luptă împotriva adversarului. În răsărit, Germania a urmărit să antreneze popoarele Europei într-o cruciadă împotriva comunismului. Aliații, pe de altă parte, inițiază un război pentru salvarea democrației. Mobilizarea a fost una considerabilă pentru aliați. Marea Britanie a fost prima țară care a reușit să pună la punct o economie de război în care au fost antrenate foarte multe femei. Uniunea Sovietică a dat tributul de sânge cel mai important, în condițiile în care au murit peste 27 milioane de oameni. Aici mobilizarea a avut în vedere toți bărbații între 17 și 60 de ani. S.U.A. a depus efortul cel mai important din punct de vedere economic. Toate armatele aliate au primit ajutor de război american. S.U.A. a construit nu mai puțin de 275.000 de avioane și circa 90.000 tancuri. Pe de altă parte, Germania a folosit circa 7 milioane de muncitori dintre soldații căzuți în prizonierat. Alte milioane de muncitori au fost aduși din teritoriile ocupate. În toate aceste zone ocupate de Germania, economiile respective trebuiau să producă pentru mașina de război nazistă. De asemenea, a fost introdus serviciul de muncă obligatoriu. În această conflagrație mondială au fost inventate arme noi cum ar fi: radarul (invenție engleză), bazooka (arma portabilă antitanc inventată de americani), mina magnetică, avionul cu reacție Messerschmidt 262, rachetele V1, V2, V3 germane, bomba atomică ș.a..

E. Principalele conferințele interaliatate din perioada celui de-al Doilea Război Mondial

Pe perioada desfășurării războiului s-au desfășurat mai multe întâlniri, la vârf, între reprezentanții Marilor Puteri care se opuneau puterilor Axei. La aceste întâlniri s-au fixat direcțiile de acțiune pentru înfrângerea statelor agresoare cât și noua organizare a lumii după încheierea războiului.

1. Acordul de alianță dintre Marea Britanie și U.R.S.S (octombrie 1941) - prevedea sprijinul guvernului britanic acordat Uniunii Sovietice în războiul împotriva ocupantului german

2. Charta Atlanticului (14 august 1941) - documentul semnat la Terranova între reprezentatul S.U.A., F.D. Roosevelt și premierul britanic W. Churchill avea un caracter progresist și mobilizator adresat tuturor statelor antifasciste, democratice și iubitoare de pace; declarația proclama dreptul la autodeterminare al popoarelor care fuseseră lipsite de acest drept, contribuind la consolidarea coaliției antihitleriste

3. Conferința de la Moscova (octombrie 1941) - au participat reprezentanții S.U.A., U.R.S.S. și Marii Britanii, stabilindu-se detaliile privind livrările de război către Uniunea Sovietică

4. Conferința de la Casablanca (ianuarie 1943) - s-au întâlnit reprezentanții S.U.A., U.R.S.S. și Marii Britanii; la propunerea S.U.A. s-a pus în discuție ideea capitulării necondiționate a Germaniei

5. Conferința de la Moscova (octombrie 1944) - a fost o întâlnire sovieto-britanică; premierul britanic a propus dictatorului sovietic celebrele acorduri de procentaj privind împărțirea sferelor de influență din sud-estul Europei

6. Conferința de la Yalta (februarie 1945) - a fost ultima întâlnire dintre Stalin, Churchill și Roosevelt; aici s-a hotărât judecarea criminalilor de război, s-au stabilit condițiile cooperării în lupta contra Japoniei, problema dezmembrării Germaniei, ocupației și controlului ei, problema reparațiilor de război, conservarea păcii generale, cât și problema poloneză (vezi fixarea graniței estice)

7. Conferința de la Potsdam (iulie-august 1945) - la această întâlnire trilaterală au participat reprezentanții S.U.A. (Truman), U.R.S.S. (Stalin) și Marii Britanii (Attlee); s-a hotărât ca Germania să fie împărțită în patru zone de ocupație, s-a stabilit granița germano-polonă pe râurile Oder și Neisse, s-a creat tribunalul internațional de la Nürnberg care i-a judecat ulterior pe criminalii de război naziști, s-a cerut Japoniei să capituleze.